

Pomysł na lekcje z Szymborską, czyli o korelacji międzyprzedmiotowej słów kilka

Poszukując skutecznych narzędzi edukacyjnych, nauczyciele sięgają do metody polegającej na nauczaniu za pomocą korelacji międzyprzedmiotowej. I okazuje się, że nie tylko absorbuje ona uwagę uczniów, a nawet wywołuje ich entuzjazm, ale staje się efektywnym instrumentem nauczania i poszerza horyzonty nauczycieli – przedstawicieli bardzo wyspecjalizowanych dyscyplin naukowych. Oznacza to zmiany w praktyce edukacyjnej, których nadrzędnym celem jest polepszenie wyników pracy pedagogicznej.

Czasami mam wrażenie, że jako nauczycielka języka angielskiego muszę być specjalistką w wielu dziedzinach, i pewnie nie jest to tylko moje odczucie. Jestem znawczynią i teoretykiem literatury – kiedy przerabiam z uczniami fragment powieści należącej do kanonu literatury angielskiej, staję się panią od biologii – kiedy czytamy tekst o zagrożonej rafie koralowej czy o znaczeniu zdrowego odżywiania w życiu człowieka, po trosze wcielam się w rolę nauczycielki geografii – gdy poznajemy z uczniami tajniki przyrody australijskiej, no i oczywiście bywam też historykiem – bo ucząc języka, nie sposób nie mówić o historii kraju, z którego dany język pochodzi. I tak mogłabym jeszcze wymieniać i wymieniać dziedziny nauki i przedmioty typowo szkolne, z którymi spotykam się, otwierając każdy podręcznik języka angielskiego. Uświadomienie sobie owej

międzyprzedmiotowości w nauczaniu języka to pierwszy krok ku korelacji międzyprzedmiotowej, o której ostatnio mówi się bardzo często, nieważne czy w kontekście metodyki nauczania w szkole podstawowej, w gimnazjum czy w szkole ponadgimnazjalnej.

Czym jest korelacja międzyprzedmiotowa? W tradycyjnym rozumieniu o korelacji w nauczaniu mówimy, jeśli uda nam się zsynchronizować w procesie uczenia zbliżone do siebie treści z różnych przedmiotów. Na przykład rozpoznawania figur geometrycznych, takich jak trapez i romb, uczy nauczyciel matematyki wraz z nauczycielem plastyki, przy czym matematyk – jak obliczyć pole takiej figury, a plastyk – jak rysować dzieło abstrakcyjne pastelami z wykorzystaniem tych figur. Specjalnie jako

przykład wybrałam zagadnienie dalekie od bliskiej mi dziedziny – nauczanie języka – aby pokazać, że korelacja międzyprzedmiotowa jest możliwa między przedmiotami, które z pozoru niewiele łączy.

Na szkoleniach, nie tylko przeznaczonych dla nauczycieli języków obcych, mówi się o korzyściach płynących z umiejętnego korelowania zagadnień występujących oddzielnie w programach nauczania różnych przedmiotów szkolnych. Warto więc na wstępie uzmysłowić sobie, co zyskujemy dzięki świadomemu wprowadzaniu czy utrwalaniu pewnych treści wspólnie z nauczycielem innego przedmiotu. Wymienię tylko te korzyści, które nasuwają się automatycznie. Po pierwsze, korelacja międzyprzedmiotowa sprzyja transferowi wiedzy z jednego przedmiotu nauczania do innych ▶

► i w związku z tym rozbudza i pomaga rozwijać myślenie. Po drugie, pozwala uczniom dostrzec, że zdobyta wiedza to nie tylko pusta i niepraktyczna teoria, jeżeli widzą oni, że to, czego uczyli się z książek, nie jest oderwane od ich codzienności. Przykładem może być nauka pisania po angielsku maila do kolegi. Dlaczego nie włączyć w ten proces informatyka? Na pewno lekcja angielskiego i informatyki wyda się dzieciakom ciekawsza. Wreszcie, korelacja nauczania treści na różnych przedmiotach po prostu ułatwia nam pracę. W jaki sposób? Jeżeli wiem, że uczniowie niedawno poznali fakty na temat wojny secesyjnej na historii, to o wiele szybciej zrozumieją tekst opisujący to wydarzenie w języku obcym, gdyż nie będą musieli skupiać się na zrozumieniu faktów historycznych, a więcej czasu będą w stanie poświęcić na warstwę leksykalną tekstu. Bez wątplenia integracja w nauczaniu pozwala nam również uniknąć zbędnych powtórzeń, czyli zaoszczędzić czas, którego nam wiecznie brakuje, a w konsekwencji zwiększyć efektywność nauczania.

Należy jednak mieć świadomość, że korelacja międzyprzedmiotowa wymaga od nauczyciela pewnych kompetencji – przede wszystkim umiejętności organizacyjnych, nie tylko w ramach nauczanego przez nas przedmiotu, ale także we wszystkich skorelowanych dziedzinach. Stwarza to koniecz-

ność bardzo bliskiej współpracy z innymi nauczycielami, dzielenia się doświadczeniami, umysłowania sobie problemów, z jakimi borykają się nasi koledzy i koleżanki. Warto jednak poświęcić czas na rozmowę, by sprawdzić, w realizacji jakich tematów możemy sobie pomóc. Ideałem byłoby zatem, gdyby w każdej szkole nauczyciele przedmiotów analizowali realizowane programy nauczania i rozkłady materiałów. Prowadzenie skorelowanych zajęć, oprócz odpowiedniego planowania, wymaga też umiejętności wprowadzania zmian w praktyce edukacyjnej, których nadrzędnym celem jest polepszenie wyników pracy pedagogicznej. Korelacja międzyprzedmiotowa nie istnieje zatem bez kreatywności osób w nią zaangażowanych oraz czegoś, co nazywam duchem innowacyjności. Stawia też przed nami pewne wymagania merytoryczne, a mianowicie konieczność znakomitej znajomości tematu, byśmy mogli dostrzec możliwość powiązania treści. Bardzo istotne jest także ciągle wzbogacanie swego warsztatu pracy o nowe metody nauczania.

Jakich kompetencji korelacja wymaga od ucznia? Z pewnością pewnej otwartości i umiejętności logicznego myślenia, a nad ich rozwojem przecież pracujemy od początku kariery edukacyjnej dzieci. Z moich obserwacji wynika, że nie wymaga żadnych specyficznych umiejętności językowych.

Wszystko tak naprawdę zależy od nas – od tego, czy nasi uczniowie są przyzwyczajani, że wybieramy różne formy prowadzenia zajęć i stosujemy innowacyjne metody. Uczmy ich samodzielności w odkrywaniu świata, wygłaszania swoich opinii i prezentowania osiągnięć.

Teoria teorią, ale – jak wiemy – w życiu bywa różnie. Zdaję sobie sprawę z tego, że łatwiej mi zaplanować skorelowanie zagadnień, gdyż jestem nauczycielką języka angielskiego i języka polskiego jednocześnie, jednak zapewniam, że prezentowany przeze mnie pomysł na lekcje w duchu wspomnianej korelacji międzyprzedmiotowej jest możliwy także wtedy, gdy umówimy się z nauczycielem języka polskiego. Wystarczy odrobina dobrej chęci. Lekcje polskiego i angielskiego zrealizowane zostały na podstawie wiersza Wisławy Szymborskiej *Możliwości* i jego angielskiego tłumaczenia. Z twórczością noblistki uczniowie spotykają się na lekcjach polskiego wielokrotnie, a że jestem wielbicielek wierszy tej poetki, postanowiłam też wymyślić ciekawą lekcję języka angielskiego z poezją. Było to wyzwanie, gdyż uczniowie raczej nie przepadają za tego typu twórczością i rzadko czytają wiersze nawet w ojczystym języku. Zaplanowałam trzy lekcje: dwie języka polskiego i jedną języka angielskiego. Zostały one przeprowadzone w klasie drugiej gimnazjum. ►

► Lekcja 1 – język polski

Temat

Spotkanie z twórczością Wisławy Szymborskiej

Cele lekcji

Uczeń:

- zna budowę noty biograficznej i potrafi ją samodzielnie napisać;
- segreguje informacje;
- korzysta z różnych źródeł informacji (internet, gazeta, albumy, encyklopedie itp.);
- pracuje w grupach;
- prezentuje efekty swojej pracy, podejmuje dyskusję.

Metody

- problemowa;
- pogadanka.

Pomoce dydaktyczne

- fragmenty artykułów;
- albumy (przyniesione przez uczniów);
- duże kartki papieru, np. A3.

Przebieg lekcji

Wprowadzenie (ok. 5 minut):

- nauczyciel prosi o pokazanie materiałów, jakie uczniowie znaleźli na temat Wisławy Szymborskiej (takie było zadanie domowe); uczniowie pokazują wycinki z gazet, wydrukowane strony z internetu itp.;

- uczniowie opowiadają, czego dowiedzieli się o poetce, co ich zainteresowało w przeczytanych artykułach, zyciorysach.

Rozwinięcie (ok. 35 minut):

- po zapisaniu tematu nauczyciel dzieli tablicę na dwie części, po jednej stronie zapisuje: „Informacje istotne”, po drugiej „Ciekawostki”;
- uczniowie w grupach decydują, które informacje powinny się znaleźć w notce biograficznej i zapisują je w odpowiedniej części tabeli na swoich kartkach, uzupełniają też samodzielnie drugą część tabeli i prezentują efekty swojej pracy na forum klasy;
- nauczyciel podaje schemat budowy noty biograficznej, na podstawie którego uczniowie konstruują notę na temat poetki, po czym nota zostaje zapisana na tablicy;
- uczniowie przepisują notę do zeszytu.

Podsumowanie (ok. 5 minut):

- po zamknięciu zeszytów uczniowie wymieniają elementy noty biograficznej.

Zadanie domowe: Napisz notę biograficzną wybranej postaci historycznej z XX wieku.

Lekcja 2 – język polski

Temat

Czego dowiadujemy się o podmiocie lirycznym z wiersza *Możliwości* Wisławy Szymborskiej?

Cele lekcji

Uczeń:

- umie dokonać charakterystyki podmiotu lirycznego i odpowiedzieć na pytanie zawarte w temacie;
- rozróżnia pojęcia: autor, podmiot liryczny, recytator;
- nazywa środki stylistyczne;
- zabiera głos w dyskusji.

Metody

- problemowa;
- burza mózgów.

Pomoce dydaktyczne

- wiersz „Możliwości” (np. z podręcznika GWO *Między nami 2*).

Przebieg lekcji

Wstęp (ok. 5 minut):

- uczniowie przypominają notę biograficzną Wisławy Szymborskiej.

Rozwinięcie (ok. 30 minut):

- nauczyciel prosi uczniów o przeczytanie po cichu wiersza *Możliwości*;
- następnie sam głośno czyta wiersz;
- nauczyciel inicjuje dyskusję na temat różnic pomiędzy pojęciami: autor wiersza, podmiot liryczny, recytator;
- nauczyciel prosi uczniów, aby każdy przygotował się do udzielenia odpowiedzi na pytanie zawarte w temacie, pozwalając na wymianę ustaleń w parach; ►

Włącz Polskę!

Wirtualny podręcznik *Włącz Polskę!* jest pionierskim w swoim wykonaniu, nowoczesnym narzędziem edukacyjnym oferującym gotowe zestawy materiałów dydaktycznych oraz układającym – z racji zróżnicowanych potrzeb uczniów i nauczycieli polonijnych – możliwości konstruowania własnych modułów lekcyjnych. 30 listopada odbyła się konferencja podsumowująca sfinansowany ze środków europejskich projekt systemowy Ministerstwa Edukacji Narodowej, dzięki któremu udało się opracować ten niezwykły podręcznik.

[Więcej informacji](#)

Źródło: strona internetowa [MEN](#)

- uczniowie prezentują swoje wypowiedzi;
- nauczyciel pomaga interpretować wersy, które nie są dla uczniów jasne, zadając pomocnicze pytania;
- nauczyciel i uczniowie wspólnie budują notatkę, która zawiera informacje przedstawione przez uczniów;
- uczniowie nazywają i wskazują środki stylistyczne występujące w wierszu, a wybrane przez siebie przykłady zapisują samodzielnie w zeszytach.

Podsumowanie (ok. 10 minut):

- chętni uczniowie odczytują swoje wiersze (zadanie domowe z ostatniej lekcji).
- Zadanie domowe:** Napisz swoją wersję wiersza, która będzie mówiła o tobie.

Lekcja 3 – język angielski

Temat

Can we read poems?

Cele lekcji

Uczeń:

- umie dopasować fragment wiersza w wersji angielskiej do oryginału;
- tłumaczy fragment wiersza z języka polskiego na język angielski;
- zapisuje notę biograficzną po angielsku;
- utrwała formy czasownika w czasie przeszłym.

Metody

- bezpośrednia;
- komunikacyjna;
- gramatyczno-tłumaczeniowa.

Pomoce dydaktyczne

- fragmenty wiersza na karteczkach.

Przebieg lekcji

Wstęp (ok. 5 minut):

- nauczyciel rozdaje parom uczniów po 2–3 linijki wiersza *Możliwości* w języku angielskim i nie mówi, skąd pochodzi tekst (łatwiejsze wersy rozdaje uczniom, którym może być trudno dopasować fragmenty);
- po kilku minutach pyta, czy uczniowie wiedzą, skąd pochodzą fragmenty (90% uczniów bardzo szybko zauważa, że są to wersy z wiersza omawianego na lekcji języka polskiego).

Rozwinięcie (ok. 30 minut):

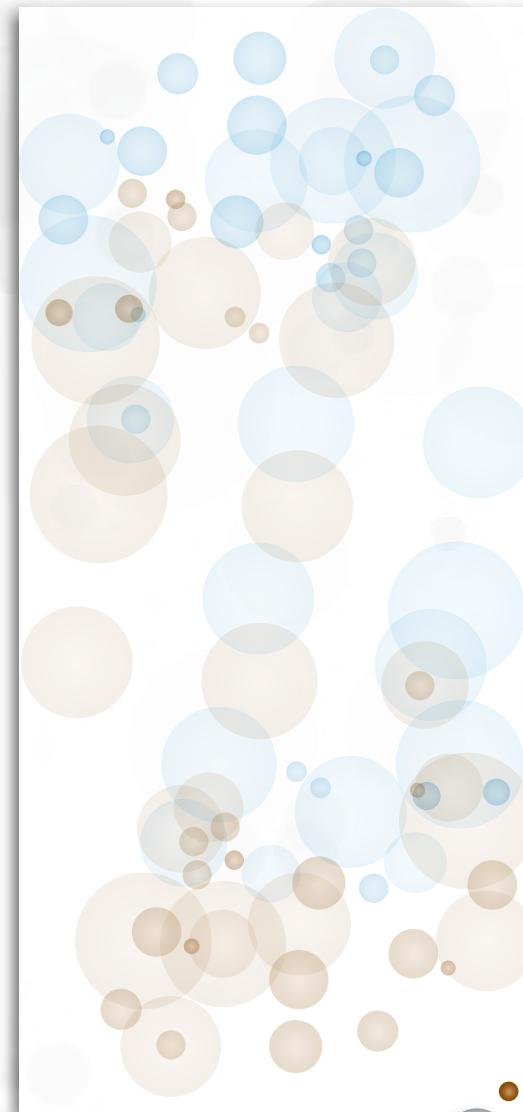
- nauczyciel prosi o odczytanie fragmentów wiersza i ułożenie ich w kolejności oraz przyklejenie na jednej kartce papieru, która wisi na tablicy (byłoby lepiej, gdyby rozdane fragmenty zostały skserowane w powiększeniu);
- uczniowie, mając wiersz w wersji polskiej, wspólnie ustalają kolejność przyklejania jego fragmentów na tablicy przez poszczególne pary;
- uczniowie zauważają, że brakuje kilku

(2–4) linijek wiersza po angielsku i podejmują próbę przetłumaczenia brakującego fragmentu na podstawie wersji polskiej (stopień trudności dopasowany jest do umiejętności grupy);

- uczniowie porównują swoją wersję tłumaczenia z tłumaczeniem profesjonalnym;
- nauczyciel odczytuje wiersz na głos, zwracając szczególną uwagę na interpretację głosową, następnie bawi się w mamrotanie (czyta linijkę wiersza, mamrocząc, a uczniowie na podstawie intonacji rozpoznają, który fragment został przeczytany);
- uczniowie w małych grupach starają się przetłumaczyć notę biograficzną, którą napisali na polskim (można tę część lekcji przeprowadzić w formie konkursu, a grupa uczniów, która najlepiej poradzi sobie z tłumaczeniem, zostanie nagrodzona).

Podsumowanie (ok. 5 minut):

- zabawa w „łańcuszek”: każdy uczeń mówi jedno zdanie o poetce lub wierszu, ale musi też powtórzyć zdania powiedziane przez poprzedników, np.
 - 1 osoba – „Wisława Szymborska was a poet.”;
 - 2 osoba – „Wisława Szymborska was a poet. She was born near Poznań.”;
 - 3 osoba – „Wisława Szymborska was a poet. She was born near Poznań. She liked cats...”;
- nauczyciel może zaproponować uczniom zadanie domowe z gwiazdką: ▶

- ▶ nauczyć się wiersza (lub fragmentu wiersza) na pamięć.

Mówiąc o uczeniu języka, obecnie porusza się bardzo często aspekt motywacji. Korelacja międzyprzedmiotowa, jeżeli jest dobrze przemyślana i przeprowadzona, gwarantuje nam, iż nasi uczniowie nie będą

znudzeni, a my osiągniemy zaplanowane cele edukacyjne. Po przeprowadzeniu zajęć zauważyłam z satysfakcją, że pomysł na połączenie tematów przypadł do gustu moim uczniom, zwłaszcza gdy zauważyli, że radzą sobie z czytaniem wierszy po angielsku, co było dla nich wielkim zaskoczeniem, ale i wzmocniło ich pewność siebie. Zachęciło

mnie to do zaplanowania kolejnych zajęć, tym razem dotyczących gramatyki. Bardzo często koreluję też zajęcia z nauczycielem historii i informatyki.

Emilia Grochowska

Emilia Grochowska

Nauczyciel mianowany, uczy języków polskiego i angielskiego w Zespole Szkół w Pokrzydowie.

Interesuje się metodami aktywizującymi. W uczeniu języka angielskiego często wykorzystuje swoją wiedzę polonistyczną.

Ma troje dzieci – Martę, Oliwię i Kajetana. Obecnie cieszy się urlopem macierzyńskim. Najlepiej odpoczywa we własnym ogródku.